

CARTES AUTÒGRAFES DE SANTS I DE BEATS,
CONSERVADES AL'ARXIU PROVINCIAL DELS CAPUTXINS
DE CATALUNYA

VALENTÍ SERRA DE MANRESA

A GUISA D'INTRODUCCIÓ

Ens és especialment agradós d'oferir aquest treball a la miscel·lània d'homenatge al Dr. Fàbrega, des d'on mirarem de conjugar els dos principals camps de recerca de l'homenatjat: l'arxivística i la investigació hagiogràfica.

Entre la documentació custodiada actualment a l'Arxiu Provincial dels Caputxins de Catalunya (amb seu al convent de Sarrià, a Barcelona), hi ha un seguit de documents que gaudeixen d'una especial significació espiritual, sobretot, els autògrafs de sants i beats de la família franciscana. D'aquests autògrafs n'abastem, seguidament, la relació ordenada cronològicament indicant, també, si han estat, o no, publicats. I acabem aquesta nostra col·laboració amb la transcripció crítica del document més antic i del més modern. D'antuvi indiquem que ací no inserim pas els textos autògrafs d'aquells servents de Déu que estan encara en procés de beatificació i canonització, servats també en el mateix Arxiu; ens referim als textos epistolars dels caputxins Esteve d'Adoain i Lluís Amigó, les cartes de Josep Torras i Bages, i les cartes i els escrits dels màrtirs caputxins de la persecució religiosa suscitada durant la passada Guerra Civil de 1936-1939.

RELACIÓ ORDENADA DE LES CARTES AUTÒGRAFES DE SANTS I DE BEATS

1. *Carta de Germandat, atorgada per Sant Llorenç de Brindisi, a favor de la família Jalpi, de Sant Celoni* (Sant Celoni, 2 de maig de 1603). Inèdita [la publiquem al final d'aquesta nota].

Aquest autògraf fou signat durant la visita pastoral que el P. Llorenç de Brindisi, essent Ministre General de l'Orde caputxí, efectuà a Catalunya. A propòsit del pas de St. Llorenç per Catalunya [amb notícies històriques sobre les «Cartes de Germandat»], vg. la monografia del P. ANDREU DE PALMA, *Palá de Torroella y el recuerdo de San Lorenzo de Brindis* (Barcelona 1948) on, a les pp. 99-100, hi publica una Carta de Germandat, també de Sant Llorenç, a favor del Sr. Joan Palà de Torroella [signada al convent de Montcalvari de Barcelona, el 18 de juny de 1603]. Sobre aquesta visita de St. Llorenç a Catalunya, vg. el treball de BASILI DE RUBÍ, *San Lorenzo de Brindis en el Capítulo Provincial de Barcelona de 1603*, publicat a *Estudios Franciscanos* 61 (Barcelona 1960), pp. 343-388.

2. *Carta autògrafa del Beat Àngel d'Acri*, (Acri, 3 de maig de 1728). Inèdita.

Aquesta carta fou regalada per Blai Verghetti al P. Miquel d'Esplugues, el 24 de maig de 1914. Actualment en prepara la publicació el P. Vincenzo Criscuolo, director de l'Institut Històric dels Caputxins a Roma, que, ja el 1993, enllestí l'edició d'algunes cartes inèdites del beat; [V. CRISCUOLO, *Cinque lettere autografe del Beato Angelo d'Acri ancora inedite*, a *Collectanea Franciscana* 63 (Roma 1993) pp. 37-53].

3. *Carta autògrafa del beat Juníper Serra [Miquel-Josep Serra i Ferrer] al P. Francesc Serra, franciscà de la comunitat de Petra, perquè la llegis als seus pares* (Cadis, 20 d'agost de 1749).

Aquestes cartes procedeixen de l'antic arxiu del convent de caputxins de Ciutat de Mallorca, on foren dipositades l'any 1790 pel P. Miquel de Petra, nebot del Beat Juníper, tal com ho podem llegir en aquesta nota d'època escrita damunt el plec de les cartes: «Cartas y noticias del Venerable Padre Junípero Serra de la Villa de Petra, Religioso Menor Observante y Misionero Apostólico, que murió con gran fama de santidad en las Californias, Año 1784; las cuales deposita en este archivo el P. Fr. Miguel de Petra capuchino, sobrino del Venerable

Padre, para que se conserve en ellas su memoria. Año 1790». Aquests textos epistolars han estat publicats diverses vegades; en primer lloc per Mn. Francesc Torrents i Nicolau [Vg.: *Bosquejo Histórico del insigne franciscano V.P.Fr. Junípero Serra, fundador y apóstol de la California Septentrional*, (Felanitx 1913) pp. 201-217]; després foren editades a cura del P. Andreu de Palma de Mallorca [en el treball que titulà: *Cartas y Noticias del V.P. Junípero Serra. Transcripción de textos y notas complementarias*, publicat a *Estudios Franciscanos* 50 (Barcelona 1949) pp. 255-264, 388-396]; i recentment les edità críticament Miquel López Bonet [Vg.: *Estudi de les cartes autògrafes de Fra Junípero Serra*, publicat a *Estudios Franciscanos* 90 (Barcelona 1989) p. 477-513]. Pel que fa a aquesta primera carta del 20 d'agost de 1749, fou parcialment incorporada a l'ofici diví, com a segona lectura de l'ofici el dia de la memòria del Beat [Vg. *Notitiae* 26 (Roma 1990) p. 16: «Maiorca, Spagna: textus catalaunicus et hispanicus lectionis alterius Liturgiae Horarum in honorem Beati Iuniperi Serra, presbyteri (17 feb. 1990, Prot. CD 84/90)»; Vg., també, *Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca* CXXX (maig 1990) pp. 173-177: «De la Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments: Aprovació de la segona lectura de l'ofici del Beat Juníper Serra, Pvre.: D'una carta del beat Juníper Serra al P. Francesc Serra, ofm, perquè la llegís als seus pares»].

4. *Carta del beat Juníper Serra al P. Francesc Serra*, (Veracruz, 14 de desembre de 1749). Publicada [Vg. *Estudios Franciscanos* 90 (1989) pp. 495-498].

5. *Carta del beat Juníper Serra al seu nebot caputxí, P. Miquel de Petra* (datada al Col·legi Apostòlic de Propaganda Fide de San Fernando de Mèxic, 29 de setembre de 1758). Publicada [Vg., *Estudios Franciscanos* 90 (1989), pp. 499-502].

6. *Carta del beat Juníper Serra a Miquel de Petra*, (Col·legi de Propaganda Fide de Mèxic, 4 d'agost de 1773). Publicada [Vg., *Estudios Franciscanos* 90 (1989) pp. 502-504].

7. *Carta del beat Diego-José de Cádiz a un personatge no identificat* (Lorca, 23 de maig de 1787). Inèdita.

Aquesta carta, segurament, fou recollida durant el procés de

beatificació car al verso hi ha una certificació que diu: «*Gobierno Eclesiástico Capitular de Solsona*: certifico que [esta carta] es autógrafa del Venerable P. Fr. Diego de Cádiz. *Pedro Segarra*, Solsona, 10 mayo 1880».

8. *Carta del beat Didac de Cadis al P. Jaume de Puigcerdà* (Ronda, 30 d'agost de 1793). Publicada.

Aquesta carta fou inserida pel P. Sebastián de Ubrique a la *Vida del Beato Diego José de Cádiz, Misionero Apostólico Capuchino*, Vol. II (Sevilla 1926) pp. 32-37: «Cartas al P. Puigcerdá. Por su importancia autobiográfica, insertamos aquí las dos cartas al Padre Jaime de Puigcerdá sobre la predicación, etc.». El P. Ubrique també en publicà una altra datada a Ronda el 15 de setembre de 1795, actualment extraviada [Ibidem, pp. 38-41].

9. *Carta del beat Didac de Cadis al seu director espiritual, P. Francisco de Asís González, prior dels dominics d'Écija*, (datada a Osuna del 28 de febrer [1794]). Inèdita, [la publiquem al final d'aquesta nota històrico-hagiogràfica].

Aquesta carta duu, d'una altra mà (i amb un tintat distint) una datació afegida que diu «*de [17]97*», després de les sigles J.M.J. (Jesús, Maria i Josep), i no pas després de la data (Osuna, 28 feb. de 97), tal com acostumava d'escriure el beat; la qual cosa fa pensar que és una datació equivocada, puix sembla que la carta l'escriví Diego de Cádiz durant el febrer de 1794 quan es trobava a Écija. De fet, el P. Diego de Valencina, quan edità la correspondència entre el Beat Diego i el seu confident el P. González, ja intuï que mancaven cartes de l'any 1794: «De los años 1792 y 1793 no conozco ninguna carta. Es fácil que no existan. El año 94 empieza con esta de Marzo, sospecho que no es la primera; pero tampoco sé el paradero de las otras»; [Vg. *Cartas interesantes que el Beato Diego José de Cádiz dirigió a su amigo y confidente el Rvdo. P. Fr. Francisco de Asís González, prior que fue del convento de dominicos de Écija. Anotadas por el M. Rvdo. P. Fray Diego de Valencina* (Madrid 1909) p. 29].

* * *

Tal com indicàvem a l'apartat introductori, editem per primera vegada la carta de germandat que Sant Llorenç de Bríndisi adreçà a la

família Jalpí de Sant Celoni. Els Ministres Generals [i més modernament els provincials] de la família franciscana tenen la facultat de concedir les anomenades *Cartes de Germandat* als amics espirituals i protectors de l'Orde, els quals, mercès a les esmentades «Cartes», es beneficien espiritualment de totes les misses, oracions, oficis, vetlles, sacrificis, penitències, austeritats, etc., que es practiquen arreu de l'Orde [si la carta de germandat és signada pel Ministre General], o bé a tota la Província [quan és signada pel Ministre Provincial]. Els membres de les famílies amb carta de germandat són considerats veritables «germans» de l'Orde, poden ser amortallats amb l'hàbit caputxí, i a les respectives cases hi solia haver un xiprer, indicatiu per als caputxins en trànsit [ja sia per motius de predicació, ja sigui anant a l'acapta els almoiners], que tenien el dret d'hostatjar-s'hi. A més dels benefactors també se solien concedir cartes de germandat a comunitats religioses afectes als caputxins, com és, per exemple, la que atorgà el P. Pau de Colindres (Ministre General) a la comunitat cistercenca de Poblet, mentre efectuava la visita pastoral a la Província de Catalunya; [la carta de germandat està datada en el convent de Lleida el 20 d'octubre de 1764, i es conserva a l'arxiu de Poblet].

La carta de germandat que publiquem seguidament, fa 19 x 28 cm, està escrita damunt d'un doble full de paper verjurat sense marques d'aigua (amb taques d'humitat i lapismes). Al verso del segon full hi ha una anotació que diu: «+ *Carta de Germandat del Pare General dels Capuxins [sic], en favor del Sr. Pere Miquel Jalpí, y de mi Sra. Petronilla de Jalpí y Juliá, A 2 de Mayg [sic] 1603*»; i al recto del primer full hi ha, sota la signatura autògrafa de Sant Llorenç, el segell sec del Ministre General que, amb força dificultat, hi llegim: «*Sig. Min. Gener. Fratrum Min. S. Francisci Capucinorum*». El text íntegre de la carta de Germandat és tal com segueix:

+ / Jo Fray Lorenzo de Brindis ministro General (aun que indigno) de los frayles Capuchinos de N[uestro]. P[adre]. S[an]. Fran[cis]co, / habiendo entendido como el Ill[ustr]e S[eñor] m[osén] Pere Miquel March y Julpí [sic], y la Sra. su muger Petronilla Julpina y hijos de la / Villa de St. Salonio son muy devotos y bienhechores de n[uest]ra congregación, por el cual deseando ellos ser participantes de los/ bienes spirituales que en n[uest]ra congregación se hazen, he tenido por bien para satisfacer a su buen dezeo y voluntad, de / recibirlos por hijos

spirituales de n[uest]ra congregación, haziéndolos participantes (según la potestat dada a n[uest]ro officio de la felice / memoria del Papa Urbano V) de todos los sacrificios, divinos officios, aiunos, oraciones, suffragios, predicaciones, peregrinacio- / nes, vigilijs, disciplinas, y de todos los otros bienes spirituales que en dicha n[uest]ra congregación por la misericordia de Dios se / hazen. Y ruego a la Divina bondat quiera confirmar en el cielo quanto yo, por auctoridad del Vicario de Christo los con- / cedo en la tierra, exortándolos se esfuersen de hazerse dignos destos bienes spirituales biviendo [sic] christianamente, y según / guardando la divina ley, y freqüentando los sacrametos de la penitencia y Eucharistía, y rogando por el summo Pontífice / y por el felice estado de la Sta. Iglesia, y por el aumento y conservación de n[uest]ra congregación. Y en fee desta n[uest]ra concessión / y voluntad, les damos la presente carta firmada de n[uest]ra propia mano y sellada con el sello de n[uest]ro officio. Dado en n[uest]ro / monasterio de Nra. Sra. del Puix de bellver de la Villa de S. Salonio, a los 2 de Maio de 1603.

fr. Laurentius, G[e]n[er]alis indignus L.S.

* * *

Pel que fa a l'autògraf més recent, ens sembla especialment interessant de publicar-lo, car ja en el llunyà 1909, el P. Diego de Valencina, llavors guardià del convent de caputxins de Còrdova i vicepostulador de la causa del Beat Dídac, publicà a la Tipografia de la «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos» de Madrid, la col.lecció de *Cartas interesantes que el Beato Diego José de Cádiz dirigió a su amigo y confidente el Rvdo. P. Fr. Francisco de Asís González*, on posà de relleu la possibilitat de trobar noves cartes, especialment de l'any 1794 [cf., p. 29], tal com ja hem dit més amunt. La carta que seguidament editem (completant així l'edició del P. Valencina) fou localitzada entre els papers personals del Cardenal Vives i Tutó, que devia aconseguir-la durant la redacció de la *Vida documentada del Beato Diego José de Cádiz, Misionero Apostólico Capuchino* (Roma 1894), biografia publicada ran de la beatificació del P. Cádiz, ocorreguda a Roma el dia 22 d'abril de 1894. El text inèdit que publiquem està escrit damunt d'un full de paper de carta, verjurat però

sense les marques del molí paperer. Fa 21 x 31,5 cm, i està plegat per la meitat i després amb diversos doblecs, en el darrer dels quals hi figura l'adreça: «Al M.R.P. Presidente fr. Fr[ancisc]o González, Gu[ard]e Dios m[uchos] años. Convento de N.P. Sto. Dom[ing]o, con unos Libros. Ecija». El text de la carta ocupa la meitat del foli (21,5 x 1 cm) i, amb pessima cal·ligrafia, diu així mateix:

Ossuna, 28 de Feb[rer]o [de 1794 ?], + J[esús]. M[aria]. y J[osé]. [afegit d'una altre mà, i amb tinta distinta: «de [17]97»] /

Amadísimo her[man]o mío de mi mayor / ven[eraci]ón. Allá van esos borriones de tu / ruín her[man]o, p[ar]a q[ue] teniéndolos entre los / libros prohibidos, des a su Autor / su merecido. Con ellos va el cor[az]ón de / q[ui]en desea eficazm[en]te le consigas la Misericordia de Dios y de la tuia, indulgencia [?]./

Mañana hace 8 días que llegué / aquí, y no han [a]parecido los Rosa- / rios, Medallas y haucas que en- / vías p[ar]a las Indulgen[cia]s. Aun hai tiem- / po si vienen para el Domingo, que es / el día de la apertura del Jubileo.

No puedo más, manda lo q[ue] quieras, y encomiéndame a N[uestro]. Señor, a q[ui]en ruego te gu[ard]e m[ucho]s años en su Sto. amor y Gracia. /

Tu p[o]bre aff[ectism]o h[erman]o y Siervo en N.S. Xto.

fr. Diego J[ose]ph de Cádiz

es preciso que tratemos algo de la cartita [?] / que dirigía n[uest]ro V[enerable]. P[adre]. M[aestro] Ruiz [?] y congr[egación].

* * *

MOTS CONCLUSIUS

Amb aquesta relació ordenada, i acompanyada de breus comentaris, hem aplegat, per primera vegada, totes les cartes autògrafes de sants i beats de la família franciscana que custodien els framenors caputxins de Catalunya i esperem que, ben aviat, hom pugui enllestir un treball molt més extens afegint-hi les dels nous beats, especialment les de

Mons. Amigó i del P. Esteve d'Adoain, els quals tenen el procés de beatificació molt avançat, així com dels màrtirs caputxins occits «in odium fidei» durant la passada persecució religiosa i guerra civil.¹

1. Sobre l'estat actual del procés d'aquests religiosos caputxins, Vg.: «Ex officio postulationis generalis: de rebus anno 1995 gestis relatio», a *Analecta Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum*, vol. 112 (Roma 1996), pp. 37-48]; i més concretament sobre els màrtirs de la passada persecució religiosa, Vg., també: *Beatificationis seu declarationis martyrii servorum Dei P. Friderici a Berga et sociorum ex ordine Fratrum Minorum Capuccinorum in odium fidei, uti fertur, interemptorum* (Barcelona 1957); *Beatificationis seu declarationis martyrii servorum Dei P. Benedicti a Santa Coloma de Gramenet, P. Iosephi Oriol a Barcinone, P. Dominici a Sant Pere de Riudebitlles...* (Barcelona 1955).